

Признања и јубилеји

*Медаља Регионалног завода за заштиту споменика културе Смедерево,
установљена 21. 12. 1987. године*

Признања Регионалном заводу

ПОВЕЉА Завода за заштиту споменика културе града Београда поводом 20-годишњице оснивања, 1980. год.

ДИПЛОМА Републичког завода за заштиту споменика културе поводом 30-годишњице постојања и рада, 1982. год.

ЗАХВАЛНИЦА Општинског одбора Савеза бораца НОР-а Смедеревске Паланке 1982. год.

ЗАХВАЛНИЦА Републичког завода за заштиту природе поводом 30-годишњице оснивања, 1983. год.

ПРИЗНАЊЕ Општинске конференције Савеза за социјалистичко васпитање и заштиту деце и Општинског савеза за унапређивање рада Савеза пионира Смедерева, 1985. год.

ЗАХВАЛНИЦА Председништва тениског клуба "Смедерево", 1986. год.

ПРИЗНАЊЕ Савеза удружења бораца НОР-а СР Србије, Општински одбор Смедерево, 1989. год.

ЗАХВАЛНИЦА Хотелско-угоститељског предузећа Велика Плана, 1990. год.

ПОВЕЉА Друштва конзерватора Србије поводом 600 година Косовске битке, 1990. год.

АРХИПАСТИРСКА ПОХВАЛНИЦА Браничевске епархије, 1991. год.

ЈУБИЛАРНА СПОМЕН МЕДАЉА Републичког завода за заштиту споменика културе, поводом 150 година заштите споменика културе у Србији, 1995. год.

ЗАХВАЛНИЦА Музеја црне металургије Смедерево, 1996.

ЈУБИЛАРНА ПОВЕЉА Народног музеја Пожаревац, 1996. год.

Признања радницима Регионалног завода

Новак Јоцовић

ЈУБИЛАРНА ПОВЕЉА Савеза друштва конзерватора Југославије, 1975. год.

ЈУБИЛАРНА МЕДАЉА Републичког завода за заштиту споменика културе СР Србије, 1982. год.

ЈУБИЛАРНА МЕДАЉА Савеза друштва конзерватора Југославије, 1985. год.

ГОДИШЊА НАГРАДА Друштва конзерватора Србије, 1989. год.

ОРДЕН РАДА СА ЗЛАТНИМ ВЕНЦЕМ Председништва СФРЈ, 1989. год.

МЕДАЉА Регионалног завода за заштиту споменика културе Смедерево поводом 15-годишњице постојања и рада, 1990. год.

ПОВЕЉА Друштва конзерватора Србије поводом 600 година Косовске битке, 1990. год.

ЗАХВАЛНИЦА Управе манастира Нимник, 1991. год.

ЗЛАТНА ЗНАЧКА Културно-просветне заједнице Србије, 1993. год.

ЗАХВАЛНИЦА Управе манастира Копорин, 1993. год.

ЗАХВАЛНИЦА Регионалног завода за заштиту културних и природних добара Вуковар, Република Српска Крајина, 1995. год.

ЈУБИЛАРНА СПОМЕН МЕДАЉА Републичког завода за заштиту споменика културе поводом 150 година заштите споменика културе у Србији, 1995. год.

Душанка Бачанин

ПОВЕЉА Регионалног завода за заштиту споменика културе Смедерево поводом 15-годишњице постојања и рада, 1990. год.

Љиљана Ивковић

ПОВЕЉА Регионалног завода за заштиту споменика културе Смедерево поводом 15-годишњице постојања и рада, 1990. год.

Даница Николић

ЈУБИЛАРНА ПОВЕЉА Савеза друштава конзерватора Југославије, 1985. год.

ПОВЕЉА Регионалног завода за заштиту споменика културе Смедерево поводом 15-годишњице постојања и рада, 1990. год.

ЈУБИЛАРНА СПОМЕН МЕДАЉА Републичког завода за заштиту споменика културе поводом 150 година заштите споменика културе у Србији, 1995. год.

ГОДИШЊА НАГРАДА Друштва конзерватора Србије, 1996. год.

Верольуб Ранковић

ПОВЕЉА Регионалног завода за заштиту споменика културе Смедерево поводом 15-годишњице постојања и рада, 1990. год.

ЈУБИЛАРНА ПОВЕЉА Републичког завода за заштиту споменика културе поводом 150 година заштите споменика културе у Србији, 1995. год.

Мр Млађан Џуњак

ПОВЕЉА Регионалног завода за заштиту споменика културе Смедерево поводом 15-годишњице постојања и рада, 1990. год.

ЈУБИЛАРНА ПОВЕЉА Републичког завода за заштиту споменика културе поводом 150 година заштите споменика културе у Србији, 1995. год.

ЈУБИЛАРНА ПОВЕЉА Народног музеја Пожаревац, 1996. год.

Владислав Касалица

ЈУБИЛАРНА ПОВЕЉА Републичког завода за заштиту споменика културе поводом 150 година заштите споменика културе у Србији, 1995. год.

**Пећинасћи године рада Регионалног
завода за заштиту споменика културе
Смедерево
1975-1990**

Седамнаестог маја 1991. године у просторијама Регионалног завода за заштиту споменика културе Смедерево обележена је 15-годишњица рада и деловања овог завода на заштити споменичког наслеђа Подунавског региона. Свечаности поводом овог јубилеја присуствовао је значајан број истакнутих културних, јавних и друштвенополитичких радника Смедерева, Београда и Србије.

Директор
Регионалног
завода,
Новак
Јоцовић
поздравља
госте

На почетку скупа присутнима се обратио директор Регионалног завода Смедерево.

Новак Јоцовић

Петнаест година рада и деловања Завода навршава се у тешким приликама. Ваља се, ипак, подсетити да се делатност заштите непокретних културних добара на подручју Смедеревља и Браничева везује за оснивање Републичког завода за заштиту споменика културе Србије 1947. године, који свакако није могао,

као централна српска институција, покрити цело подручје земље, па је дошло до оснивања прво покрајинских, а затим и регионалних завода. У таквој мрежи завода остајала су одређена подручја Србије практично непокривена, међу њима Смедерево и Браничево. Ове послове СО Смедерево поверила 1971. године Заводу за заштиту споменика културе града Београда.

Стварањем основне организације удруженог рада за заштиту споменика културе у Смедереву почело је целовито обављање послова заштите у Смедереву.

Основни мотив организовања делатности заштите споменика културе у Смедереву била је неопходност предузимања хитних, ефикасних и стручних мера заштите великог споменичког комплекса Смедеревске тврђаве коју су два светска рата од најсачуваније средњовековне српске тврђаве претворила у стравично стање археолошке рушевине. Стварање јасног и амбициозног акционог програма заштите Смедеревске тврђаве за период 1975-1985. године у 1974. години наметнуло је потребу оснивања службе заштите споменика културе у Смедереву, која се надаље логично развијала од општинске до регионалне. Потпуно је логично, па и императивно, да се за престони, деспота Ђурђа град-тврђињу, везивала судбина настанка и развоја овог Завода.

Без широко утемељеног историјског памћења не може се приступати заштити великих историјских споменичким комплексима, не може се наћи смисао тих послова и бити надахнут њима, не може се схватити потреба бројних активности као археолошких истраживања сваке стопе петнаестак хектара тврђавског простора, јер морамо тражити остатке материјалне културе у било каквим и којим фрагментима, који ће на неки начин посведочити и илустровати тако велика историјска догађања.

Заштитом Смедеревског града и територијски и практично бавили су се најистакнутији умови и ствараоци српског конзерваторства: архитекта Пера Поповић, професор Ђурђе Бошковић, Александар Дероко, Слободан Ненадовић, Иван Здравковић, њихов наследник и наш сарадник проф. Јован Нешковић, затим Милорад Димитријевић, Мила Вуловић, истакнути истраживачи пуковник Душан Прибавкић, др Мирјана Љубинковић и бројни други.

Иако је акутна потреба заштите Смедеревског града била најекспонирајија, активност Завода и највећи конзерваторски подухват, који је резултирао на километар рестаурираних придунашских бедема, седам кула, пет капија и са овом годином вероватно у целисти завршеном планираном заштитом Малог града и његово привођење савременим културним функцијама, све се више кретало у истраживање свих споменичким врста на подручју општине Смедерево, а од 1981. године и на подручје целог подунавског региона.

Резултати укупног рада Завода на истраживању и евидентирању непокретних културних добара на подручју подунавског региона најбоље се виде кроз бројне евидентиране споменике и то: археолошка налазишта 943; сакрални споменици 96; средњовековне тврђаве 6; објекти профане архитектуре 1015; објекти народне

архитектуре 964; руралне целине 6; урбанистичке целине 7; стара гробља 66; надгробни споменици 412; јавни споменици и спомен обележја 474.

О делатности Завода Н. Јоцовић је навео и следеће. Рад на истраживању и евидентирању непокретних културних добара праћен је израдом основне историјске, архитектонско-техничке и фото документације, те израдом већег броја пројеката заштите и конзервације, студија и елабората, чланака стручних сарадника у часописима и издавањем посебних публикација.

Завод је у целости или делимично у досадашњем раду проводио мере техничке заштите и на следећим културним добрима: комплексу сакралних објеката у Горњачкој клисури (црква Благовештења, испосница, Митрополијска црква и црква манастира Горњака), затим на комплексу сакралних објеката у Крњеву (црква, звонара и стари конак-школа), на цркви манастира Копорина, старој цркви на гробљу у Смедереву, комплексу воденица и ваљавица у Бистрици, средњовековној цркви манастира Витовнице, цркви брвнари на гробљу у Смедеревској Паланци, цркви Покажници у Старом Селу, цркви Захвалници у Радовањском Лугу, родној кући народног хероја Свете Младеновића у Сараорцима и римском утврђењу Ледерата. Вођен је стручни надзор на великом броју објеката на којима су радове изводили власници и корисници.

Археолошка истраживања, поред Смедеревске тврђаве, извођена су на археолошким локалитетима Калишту, Ледерати, Заови, Куличу и Горњачкој клисури као и на бројним локалитетима приликом изградње путева и подизања разних грађевинских објеката.

Сарадници Завода објавили су преко 65 стручних чланака, расправа, истраживачких извештаја и саопштења.

Завод је 1989. године издао запажену публикацију Есфигменска повеља деспота Ђурђа, аутора академика Павла Ивића, Војислава Ј. Ђурића и Симе Ђирковића и Споменици Српског подунавља иза Косова као каталог истоимене изложбе фотографија споменика културе. То је био први покушај презентовања споменика културе од Неготина до Шида, дакле Српског подунавља у част 600-годишњице Косовске битке.

Завод је 1988. године приредио изложбу конзервиралих икона из старе цркве на гробљу у Крњеву, у Великој Плани, Пожаревцу, Ваљеву, Смедеревској Паланци, Крњеву и Смедереву. Изложбу је пратио каталог.

Рад Завода наилази на широко интересовање грађана и средстава информисања. У хемеротеци Завода сакупљено је преко 300 новинских натписа. Укупан однос средстава информисања радија, телевизије и бројних новина према Заводу био је афирмативан, на чему им овом приликом захваљујемо. Укупан рад ове установе може се оценити врло успешним, о чему говоре бројна признања Заводу и његовим сарадницима.

За укупан развој Завода изузетно је значајна подршка Скупштине општине Смедерево, републичких органа и организа-

ција, који су протеклих петнаест година водили културу Србије, Републичког завода за заштиту споменика културе и бројних појединача.

Након излагања директора Регионалног завода Новака Јоцовића јубиларне медаље и повеље добитницима је уручио министар културе Републике Србије, **Радомир Шарановић** који је том приликом, између осталог, рекао да он сваки подвиг на овом пољу културе сматра равним подвизима које изводе вешти и храбри на бојном пољу.

Ту врсту подвига он третира не само као културни и укупно духовни чин, већ и као велик патриотски чин.

Јубилеј Регионалног завода честитао је и потпредседник Скупштине општине Смедерево, **Горан Ђорђевић**.

У име патријарха Српске православне цркве његове светости господина Германа,protoјереј ставрофор и намесник смедеревски **Душан Митошевић** је у својој честитци нагласио присан однос Завода са црквом, односно са црквеном организацијом у јерархији: "Завод је, то је факат, чак и самој цркви и свештенству у овом систему власти био некако нејасан. Међутим, радови су топили лед, те је отапање ишло много брже него што се мислило. Рећи ћу само делић из наше Браничевске епархије. Витовница је подмлађена, Тршка црква поново рођена, Горњак и Копорин добили су оловне кровове. Свуда су фреске очишћене и конзервиране".

У име добитника јубиларних медаља и повеља захвалио се директор Републичког завода за заштиту споменика културе **Радомир Станић**, који је између осталог рекао:

"Мало је културних институција које су успеле као Завод у Смедереву да за само деценију и по свог постојања и рада обаве толико далекосежних важних послова чијим се резултатима и исходима могу с правом поносити. Да је овај Завод само урадио оно што је изведено на санацији и конзервацији Смедеревске тврђаве, што код упућених изазива дивљење, он би оправдао своје постојање. Дода ли се том подвигу само део од мноштва приоритетних задатака које је на подручју своје надлежности узорно реализовао, лако се може схватити смисао и суштина интензивних наредних активности његових марљивих и малобројних сарадника.

Међу новинама Завода у деспотовом граду, којима се легитимише као особена и самородна институција, јесте његова сједињеност и идентификација са културном и друштвеном средином не само Смедерева, већ и с највећим бројем градова Подунавља чији је запажени делотворни чинилац и актер.

Израставши у институцију чији је удео у остваривању тек усостављеног јединственог система заштите непокретних културних добара Србије драгоцен, завод Подунавског региона прошао је ону фазу свог развоја и стекао она искуства која му обезбеђују сигуран пут у будућност и гарантују нове успехе".

Честитајући јубилеј представници завода за заштиту споменика културе у Краљеву, Крагујевцу, Ваљеву и Суботици и Музеја у Смедереву уручили су библиотеци Завода вредне публикације, а стигли су и бројни телеграми истакнутих јавних и културних радника.

Поводом овог јубилеја МЕДАЉЕ РЕГИОНАЛНОГ ЗАВОДА добиле су следеће институције и појединци:

- СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ, Београд
- СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА, Београд
- СКУПШТИНА ОПШТИНЕ СМЕДЕРЕВО, Смедерево
- РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ, Београд
- СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ МАНАСТИР ХИЛАНДАР, Света гора
- ГРЧКИ ПРАВОСЛАВНИ МАНАСТИР ЕСФИГМЕН, Света гора.

*Конак манастира Хиландара,
Игуман Мојсије прими Медаљу Регионалног завода*

- Проф. др ЂУРЂЕ БОШКОВИЋ, Београд
- НОВАК ЈОЦОВИЋ, директор Регионалног завода за заштиту споменика културе Смедерево, Смедерево
- Арх. МОМЧИЛО МИТРОВИЋ, саветник конзерватор, Београд
- ГРАДИМИР НИЧОТА, Смедерево
- проф. др ЈОВАН НЕШКОВИЋ, Архитектонски факултет, Београд
- др ЛЕОНТИЈЕ ПАВЛОВИЋ, научни саветник, директор Музеја Смедерево у пензији

- РАДОМИР СТАНИЋ, директор Републичког завода за заштиту споменика културе, Београд
- МИЛУТИН ЦВЕТКОВИЋ, Смедерево

ПОВЕЉУ РЕГИОНАЛНОГ ЗАВОДА добили су:

- АРХИТЕКТОНСКИ ФАКУЛТЕТ Београд, Катедра за развој архитектуре и уметности
- ЕПАРХИЈА БРАНИЧЕВСКА, Пожаревац
- ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ ГРАДА БЕОГРАДА, Београд
- ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ ВАЉЕВА, Ваљево
- ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ КРАЉЕВО, Краљево
- ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ КРАГУЈЕВАЦ, Крагујевац
- ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ НИШ, Ниш
- ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ХЕ "ЂЕРДАП" КЛАДОВО, СЕКТОР ЗА ИНВЕСТИЦИЈЕ И РАЗВОЈ, Београд
- МУЗЕЈ СМЕДЕРЕВО, Смедерево
- МЕТАЛУРШКИ КОМБИНАТ СМЕДЕРЕВО, Смедерево
- НАРОДНИ МУЗЕЈ, Београд
- НАРОДНИ МУЗЕЈ, Смедеревска Паланка
- НАШ ГЛАС, Смедерево
- ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ, Нови Сад
- РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ, Београд
- СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ МАНАСТИР ВИТОВНИЦА
- СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ МАНАСТИР ГОРЊАК
- СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ МАНАСТИР КОПОРИН
- СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ МАНАСТИР ПОКАЈНИЦА
- СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ВЕЛИКО ГРАДИШТЕ
- СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ВЕЛИКА ПЛАНА
- СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ГОЛУБАЦ
- СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ЖАБАРИ
- СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ЖАГУБИЦА
- СКУПШТИНА ОПШТИНЕ КУЧЕВО
- СКУПШТИНА ОПШТИНЕ МАЛО ЦРНИЋЕ
- СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ПОЖАРЕВАЦ
- СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ПЕТРОВАЦ
- СКУПШТИНА ОПШТИНЕ СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА
- ХОР МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА САН-у, Београд

- ДУШАНКА БАЧАНИН, радник Регионалног завода за заштиту споменика културе, Смедерево
- РАДОМИР БЕГЕНИШИЋ, помоћник министра културе у влади Републике Србије
- ВУКОЈЕ БУЛАТОВИЋ, Београд
- НИКОЛА БОЛКОВИЋ, директор ЈП "Јединство" Смедеревска Паланка
- дипл. инж. арх. МИЛА ВУЛОВИЋ, конзерватор саветник, у пензији, Београд
- РАДОШ ГАВРИЛОВИЋ, директор СДК Смедерево
- РАДИША ДРАГОЛЕВИЋ, председник Извршног савета СО Смедеревска Паланка
- мр ДРАГАН ДРАГОЈЛОВИЋ, министар вера у влади Републике Србије
- проф. МИЛОРАД ДИМИТРИЈЕВИЋ, професор Архитектонског факултета, Београд
- ГОРАН ЂОРЂЕВИЋ, потпредседник СО Смедерево
- МОМА ЂУРИЋ, публициста, Велика Плана
- проф. др ВОЈИСЛАВ Ј. ЂУРИЋ, редовни члан САН-у, Београд
- СЛОБОДАН ЂОРЂЕВИЋ, директор Завода за заштиту споменика културе Краљево
- МИЛУТИН ЖИВКОВИЋ, новинар, дописник "Политике" из Смедерева
- ЖАРКО ЖИВАНОВИЋ, публициста-радник у култури, Велико Грађаште
- ЈОВАН ЖИВКОВИЋ, Голубац
- БРАТИСЛАВ ЖИВКОВИЋ, Кучево
- ЉИЉАНА ИВКОВИЋ, дипл. историчар уметности Регионалног завода за заштиту споменика културе Смедерево, у пензији
- МИЛОШ ИГЊАТОВИЋ, Смедерево
- проф. др ПАВЛЕ ИВИЋ, редовни члан САН-у, Београд
- РАДОЈИЦА ЈОЦИЋ, Смедерево
- мр ЉУБИША ЈОВАНОВИЋ, Смедерево
- дипл. инж. МИЛЕ ЈАНКОВИЋ, директор ИЕК "Костолац", Костолац
- ЈЕВТА ЈЕВТОВИЋ, директор Народног музеја, Београд
- др АЛЕКСАНДАР ЈОВАНОВИЋ, професор Филозофског факултета, Београд
- мр НАЂА КУРТОВИЋ-ФОЛИЋ, Архитектонски факултет, Београд
- ПАВЛЕ ЛАЗИЋ, Смедеревска Паланка
- др МИРЈАНА ЉУБИНКОВИЋ, Београд
- протојереј ДУШАН МИТОШЕВИЋ, Смедерево
- БОЖИДАР МАНИЋ, републички секретар за културу, у пензији, Београд
- МИЛЕТА МИЛИЋ, помоћник директора Републичког завода за заштиту споменика културе, Београд

- ДАНИЦА НИКОЛИЋ, архитекта конзерватор, виши стручни сарадник у Регионалном заводу за заштиту споменика културе, Смедерево
- ЈЬИЉАНА НИКОЛИЋ МАРКОВИЋ, археолог кустос, Смедерево
- др МИЛОРАД НИКОЛИЋ, директор Медицинског центра, Смедерево
- ОЛГА НИКОЛИЋ, Београд
- проф. др СЛОБОДАН НЕНАДОВИЋ, професор Архитектонског факултета, у пензији, Београд
- КОСТА НОВАКОВИЋ, Смедерево
- ЖИВОРАД НЕСТОРОВИЋ, радник у култури, Мало Црниће
- СТАНИША ПЕТРОНИЈЕВИЋ, директор Народне библиотеке у Смедереву, у пензији
- МИЛАН ПИНДИЋ, археолог кустос, Пожаревац
- ДРАГУТИН ПАУНИЋ, публициста, Смедеревска Паланка
- др ДОБРОСАВ Ст. ПАВЛОВИЋ, конзерватор саветник у пензији, Београд
- др МИОДРАГ РАДОСАВЉЕВИЋ, председник СО Смедерево у пензији
- ВЕРОЉУБ РАНКОВИЋ, етнолог конзерватор, стручни сарадник у Регионалном заводу за заштиту споменика културе, Смедерево
- РАТКО СОЛДА, Смедерево
- ДРАГИША СТОЈАДИНОВИЋ, Жагубица
- проф. ДИМИТРИЈЕ СТЕФАНОВИЋ, дописни члан САН-у, Београд
- ДРАГИША СТАМЕНКОВИЋ, грађевинар, Београд
- ЈОВАН СЕКУЛИЋ, саветник конзерватор, директор Републичког завода за заштиту споменика културе, у пензији
- РАДОМИР ТОДОРОВИЋ, радник у култури, Велика Плана
- ВОЈИСЛАВ ТАПУШКОВИЋ, секретар Републичког фонда за финансирање културе, Београд
- проф. др СИМА ЂИРКОВИЋ, редовни члан САН-у, Београд
- мр МЛАЂАН ЦУЊАК, археолог конзерватор, виши стручни сарадник у Регионалном заводу за заштиту споменика културе, Смедерево
- дипл. инж. МИРОСЛАВ ЦРНЧЕВИЋ, председник Међуопштинске регионалне заједнице, Пожаревац
- проф. др МИЛКА ЧАНАК МЕДИЋ, саветник конзерватор у Републичком заводу за заштиту споменика културе, Београд.

Поводом јубилеја приређена је у просторијама Регионалног завода изложба Споменичко-културно наслеђе Смедеревља и Браничева која је наишла на добар пријем.

Обележавање 150 година заштите споменика културе Србије у Смедереву

22. фебруара 1844. године кнез Александар Карађорђевић на предлог Јована Стерије Поповића, тадашњег начелника Министарства просвете, а уз сагласност Државног савета, донео је Указ о забрани рушења развалина стarih градова и замкова. Овим правним актом у Србији је утемељена заштита споменика културе. Овај датум означен је црвеним словом у историји модерне заштите градитељског наслеђа, а у културној историји српског народа један од најзначајнијих с обзиром да је Србија једна од првих земаља Европе која се тако рано определила да правним средствима штити своје културно наслеђе.

Имајући у виду значај поменуте уредбе Република Србија формирала је Републички одбор за обележавање 150 година заштите споменика културе у Србији и 1994. годину прогласила јубиларном годином заштите споменика културе. Усвојен је програм обележавања, а он је искључиво имао радно-стручни и стваралачки карактер.

Цела 1994. година протекла је у знаку одржавања низа културних, стручно-научних и других манифестација посвећених проблематици истраживања и заштите културног наслеђа.

Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево активно се укључио у прославу вредног јубилеја, следећим садржајима:

I. "У ПОХОДЕ ГРАДУ ДЕСПОТА ЂУРЂА"

Под овим насловом у Смедереву 6. 12. 1994. године, а у оквиру програма обележавања 150-годишњице заштите споменика културе у Србији, одржани су разговори о досадашњем раду на заштити, истраживању и коришћењу великог споменичког комплекса од изузетног значаја Смедеревског града - тврђаве и о будућим задацима на решавању ових проблема.

Разговоре је отворио и пожелео добродошлицу учесницима **Новак Јоцовић**, директор Регионалног завода у Смедереву.

Разговорима су председавали **Градимир Ничота**, председник Управног одбора Регионалног завода у Смедереву и **Милета Милић**, помоћник директора Републичког завода, а учеснике су поздравили **Радомир Станић**, директор Републичког завода и **Слободан Јовановић**, председник Извршног одбора СО Смедерево.

Уводно излагање "Токови и даље перспективе заштите, презентације и коришћења Смедеревског града" поднео је Новак Јоцовић.¹

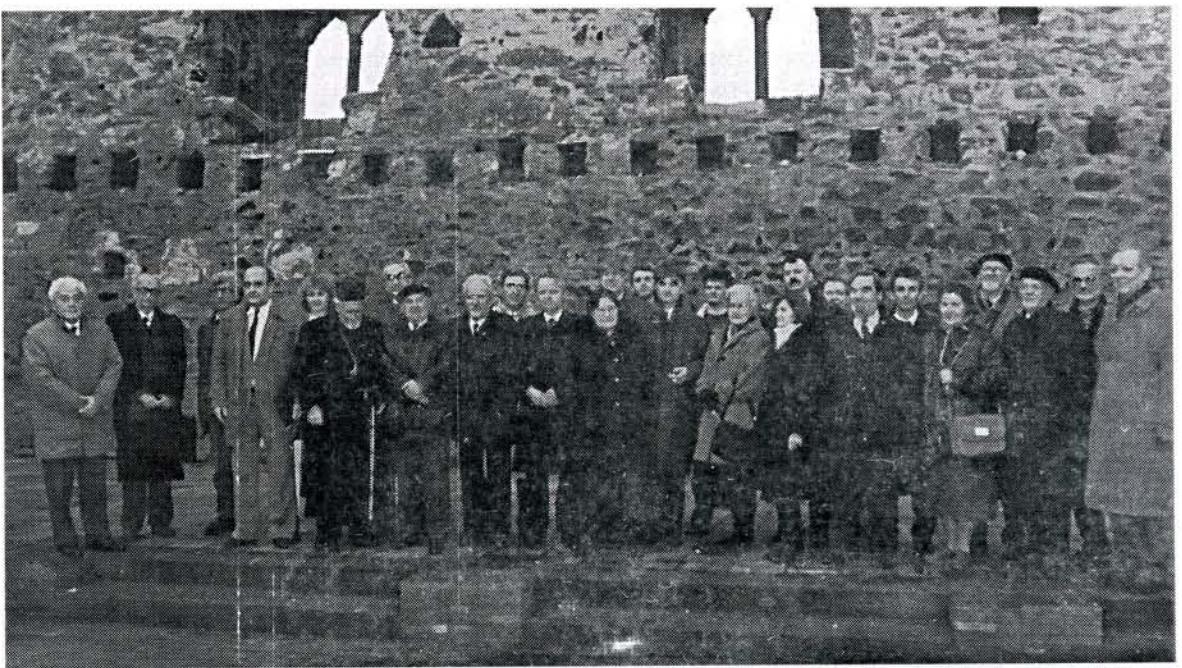
1. Уводно излагање "Токови и даље перспективе заштите, презентације и коришћења Смедеревског града" Новака Јоцовића објављено је у целости у Гласнику друштва конзерватора Србије број 19, 1995. године

Овим излагањем определен је даљи рад на пословима заштите фортификације Смедеревског града, а нарочито су изнети погледи на коришћење и презентацију простора и објеката Смедеревске тврђаве, који су верификовани од учесника, а разрађени су у раду истог аутора "Могућности коришћења Смедеревског града" поднетом на симпозију у Новом Саду 1996. године, на тему "Коришћење тврђава у урбаним целинама", а дефинисани кроз "План намене простора и објеката Смедеревске тврђаве" и "Идејно решење ревитализације Малог града".

Проф. др **Јован Нешковић** упознао је учеснике разговора о извођењу конзерваторских радова у Малом граду, а потом је дао уводно излагање о даљим потребама истраживања и изради планова и пројекта за извођење радова и коришћења Смедеревске тврђаве.

У разговорима узели су учешћа: проф. др Доброслав Ст. Павловић, арх. Момчило Митровић, арх. Мила Вуловић, проф. арх. Милорад Димитријевић, проф. др Јован Нешковић, Милутин Цветковић, прота Душан Митошевић, арх. Зоран Јаковљевић, арх. Слободан Ђорђевић, Слободан Јелић, арх. Даница Николић, академик Војислав Кораћ, мр Млађан Џуњак, Славко В. Домазет, Радомир Станић, Градимир Ничота, Милета Милић и Новак Јоцовић.

Учесници разговора су одлучили да се на основу уводних излагања и дискусија изради порука о даљем раду на заштити, истраживању, презентацији и коришћењу објеката и простора Смедеревске тврђаве.

Учесници скупа "У походу десетога Ђурђа" (с лева на десно): Градимир Ничота, Војислав Кораћ, Милан Дебљевић, Новак Јоцовић, Душан Митошевић, Снежана Вукашиновић, Зоран Јаковљевић, Милутин Цветковић, Радомир Станић, Ратко Солдо, Слободан Јовановић, Даница Николић, Доброслав Ст. Павловић, Иван Стојачић, Јован Нешковић, Владислав Касалица, Мила Вуловић, Радојка Божовић-Лојчић, Зоран Филиповић, Милошав Чоловић, Милета Милић, Драган Стојковић, Нађа Фолић-Куртовић, Момчило Мијировић, Милорад Димитријевић, Слободан Ђорђевић, Славко В. Домазет

Посебно запажено излагање на скупу "У походе граду деспота Бурђа" одржао је смедеревски прота

ДУШАН Д. МИТОШЕВИЋ

Поштовани скупе,

По природи свога назива и посла, ми, православни свештеници, убрзо се, или по нужди, индентификујемо са средином и народом у коме радимо. Зато имамо: епископа нишког, епископа врањског, жичког, рашко-призренског итд.

У мањем обиму, исти је случај и са нама, нижим степенима свештенства. И ми се сажимамо и утапамо у ону народну средину у којој живимо, проповедамо и радимо. Задатак је - исти свима; програм - Јеванђеље Христово, а то ће рећи - наука Христа: о љубави, доброти, милосрђу. "По делима вашим, познаће вас људи, да сте моји ученици", рекао је Христос својим апостолима, шаљући их, на проповед, у народ!

По природи, дакле, посла и ја сам се саживео са средином, са Смедеревом. Убрзо сам се уверио: да је Смедерево, па ако хоћете, и читава околина, па и браничевска епархија, веома захвална средина и наша - баштина, пуна трагова наше верске и државне, националне прошлости. То је позната ствар, да је не набрајам; али морам признати да сам све то осетио, сву ту пуноћу, богатство, топлину тих података, тек кад сам, као аматер, покушао да нешто од тога ухватим, забележим, конзервирам и сачувам од заборава!

Свестрано сам се ослонио на помоћ и снагу блаженопочившег епископа Хризостома, који је сав горео у тој замисли и жељи да се све запише; а мени је, писао и говорио: "Ја сам за то да се о свему пише што опширеји. Ми мало времена имамо за то; а они што долазе после нас, имаће још мање". Нажалост, пророчке истине, има у овим речима!

О ономе, пак, што сам, не самоучки, почeo, убрзо добио сам једно ласкаво признање. Веома цењена и поштована, познати научник, др Милка Чанак, у једном приватном писму, писала ми је:

"У сваком Вашем писаном раду, има по једно зрно и научне истине."

Није рекла у чему је то зрно, колико је и где се налази; а мени је, морам признати, ласкало и постало, што кажу, лајтмотив за даљи рад.

И данас, понет тим подстреком, када је реч о овом, нашем Регионалном заводу за заштиту споменика културе, на челу са уваженим и одважним г. Новаком Јоцовићем, усуђујем се да кажем, опет, једну истину; али, овог пута не малу него велику, не непознату, већ истакнуту - забележену, не саму у културно просветном животу овога града на Дунаву, већ много шире, богатије.

Када су јеврејске старешине негодовале на реч проповеди Христових апостола и тражили од Њега да им забрани да говоре, да умукну, Христос им је одговорио: "Ако они зађуте и престану говорити, проговориће, уместо њих, камење!"

По питању рада и важности свега што овај Завод, чини у наше време и у нашој средини, ако ми, његови савременици, не би говорили свуда, а посебно на овако импозантним скуповима, проговориће, у најближој будућности све оно што је Завод учинио и чини!

Проговориће бројни манастири и обновљени њихови храмови и конаци; прочитани и разјашњени њихови живописи; изложбе слика и икона; запажена издавачка делатност; симпозијуми и друго. Проговориће стене Горњака; оловни кровови Копорина и Витовнице итд.

Ако се, пак, бар мисаоно, од свега тога, доброг, стручног и корисног посла Завода и његових дличних посленика, чиме се наша културна, верска и национална нит продужавају, замисли, дакле, и сабере у једну круну стваралаштва, та круна, свим оним што је Завод урадио и ради, морала би бити украшена запаженим дијамантима, украсима!

Највећи дијамант тога стваралаштва, поверен бризи, савести и раду овог Завода и његовог марљивог, сложног и стручног колективе, без сваке сумње је Ђурђева тврђава у Смедереву.

Када сам једном обилазио тврђаву, и врло одушевљен кејом на Дунаву, честитао сам господину директору и осталима, речима:

"Да ништа у животу нисте урадили, сем онога кеја, доста је за ваш век."

При тој оцени, остајем и сад, са најбољим жељама: да и наша епоха, ето, чини нешто!

II. ИЗЛОЖБА "МОЛИТВА У ГОРИ" ЦРКВЕ БРВНАРЕ У СРБИЈИ

У просторијама Музеја у Смедереву 24. 1. 1996. године Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево у сарадњи са Републичким заводом за заштиту споменика културе приредио је изложбу "Молитва у гори" цркве брвнаре у Србији, коју је пратила и поставка рестаурисаних икона и богослужбених књига из цркве брвнаре у Крњеву.

Са свечаног отварања изложбе "Молитва у гори" цркве брвнаре у Србији
24. 01. 1996. год.

Изложба је нашла на изванредан пријем у културној, стручној, научној и широј јавности Смедерева. Број посетилаца, медијска промоција и веома успела беседа на отварању једног од најбољих познавалаца код нас цркава брвнара проф. др **Доброслава Ст. Павловића**, коаутора изложбе, и уз појање Хора Музиколошког института САНУ на челу са диригентом академиком **Димитријем Стефановићем**, показали су колико је важно приближити човеку бисере народног неимарства о којима се веома мало зна.

**СВЕЧАНО УРУЧИВАЊЕ НАГРАДА ПОВОДОМ
150 ГОДИНА ЗАШТИТЕ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ
СРБИЈЕ У СМЕДЕРЕВУ**

Поводом 150-годишњице заштите споменика културе у Србији, Републички завод за заштиту споменика културе доделио је јубиларне медаље и повеље за допринос очувању културног наслеђа заслужним установама и појединцима.

Одлука је саопштена на Дан заштите споменика културе 22. фебруара 1995. године у Београду.

У Регионалном заводу за заштиту споменика културе Смедерево 6. 3. 1995. године, свечано су уручена јубиларна признања, медаље и повеље.

Поздравна реч директора Регионалног завода

Јубиларне медаље уручио је Радомир Станић, директор Републичког завода за заштиту споменика културе, а повеље председник Друштва конзерватора Србије, Милета Милић.

Свечаности су присуствовали јавни и културни радници Подунавског и Браничевског округа, представници цркве и господин Радомир Бегенишић, помоћник министра културе Републике Србије. Председавао је Стеван Жежељ, начелник Подунавског округа.

СТЕВАН ЖЕЖЕЉ

Са посебним задовољством отварам свечаност поводом доделе јубиларних признања, медаља и плакета, поводом 150 година заштите споменика културе у Србији. Драго ми је што могу да поздравим помоћника министра културе Радомира Бегенишића, директора Републичког завода за заштиту споменика културе Радомира Станића, председника Друштва конзерватора Србије Милету Милића, председника ИО СО Смедерево господина Слободана Јовановића, намесника смедеревског проту господина Радомира Милошевића. Посебно поздрављам добитнике јубиларних признања којима је и посвећена ова свечаност, поздрављам представнике установа у области културе и представнике у области јавног информисања као и остале присутне. Институционална заштита споменика културе на нашем подручју обавља се већ две деценије, а започиње оснивањем Регионалног завода за заштиту споменика културе у Смедереву 1975. године. Завод је остварио изузетне резултате на пословима истраживања, евидентирања и проглашавања, а нарочито на пословима техничке заштите објекта материјалне културе. Посебно су значајни радови на заштити и рестаурацији Смедеревске тврђаве, коју сваке године посети неколико стотина хиљада гостију. Заштита таквог објекта, поред чувања културне баштине, представља стварање амбијента за актуелно културно стваралаштво, има велики значај за едукацију и развој туризма и других области и на најбољи начин говори о вишеструком смислу делатности заштите. Ефикасно извршавање програма рада и реализација бројних пројеката заштите сврстали су Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево међу најуспешније у Републици. Поводом 150-годишњице заштите споменика културе у Србији један број институција и појединача са подручја Подунавског и Браничевског округа добио је јубиларна признања, медаље и повеље. Одлуке о додели ових признања саопштене су на прослави Dana заштите споменика културе 22. 02. 1995. године у Народној библиотеци Србије у Београду. Чин свечаног уручивања обавиће се данас. Молим господина Радомира Станића да узме реч и након тога уручи јубиларне медаље.

РАДОМИР СТАНИЋ

Уважене колеге, драги гости, дозволите ми најпре да Вас у име Републичког завода за заштиту споменика културе, а могу слободно рећи и у име свих конзерватора Србије, најтоплије поздравим што сте дошли данас овде у Регионални завод за заштиту

споменика културе Смедерево, у институцију, која представља једну од угледних установа у систему заштите споменика културе, с обзиром на оно што је пружила у обележавању 150 година заштите споменика културе у Србији.

Управо смо испратили један велики јубилеј с којим смо имали много разлога да се поносимо и с којим ће се сасвим сигурно поносити многи нараштаји. Реч је, дакле, о 150 година заштите, организоване државне, официјелне заштите споменика културе у Србији. То је празник, како смо ми често говорили, који представља црвено слово у историји заштите споменика културе, па могло би се чак рећи у историји српске културе. Млада Србија, која је мислила да буде васпостављена да се модерно уреди, да се европеизира, имала је на уму потребу заштите споменика древности, како се у то време називала културна баштина, и захваљујући једном европски образованом човеку, Јовану Стерији Поповићу, знаменитом књижевнику, али и изванредно талентованом правнику који је у то време 1844. године био начелник Попечитељства просвештенија у Србији, кнез Александар Карађорђевић је уз сагласност Државног совјета донео Указ о забрани рушења рзвалина стarih градова и замкова. Тај Указ, тај акт је заправо у темељима правне заштите споменика културе у Србији и тај дан смо ми и узели као празник, односно као Дан заштите споменика културе у Србији. Тиме се, заправо, отвара једно велико и значајно поглавље у односима српског народа и српских власти према културној баштини. Много бих имао разлога да говорим о томе шта је урађено за тај век и по, али није ово прилика. Једино што бих желео да нагласим то је да нам је био циљ да тај велики јубилеј обележимо на достојан начин и мислим да смо то успели захваљујући пре свега определењу државе Србије, Републике Србије, да том датуму, тој годишњици дамо одговарајући значај. Многе су велике акције реализоване, многи су споменици заштићени или су на путу да буду дефинитивно конзерваторски уобличени. Много смо књига издали, много смо одржали разних промотивних скупова, округлих столова, трибина и разних састанака на којима смо врло изворно и веродостојно разговарали о заштити споменика културе. Успели смо да анимирамо неке средине које су биле, ако могу тако да кажем, помало равнодушне према културном наслеђу. Направили смо, чини ми се, један мали преокрет који ће сасвим сигурно бити импулс за даље интензивирање рада на истраживању, заштити и уређењу споменика културе. Испраћамо једно велико раздобље, а на прагу смо једног новог поглавља, у повести наше заштите. То ново поглавље мислим да ће бити много срећеније, да ћемо са више континуитета, са више оптималних услова радити на заштити преосталог културног наслеђа. Кад кажем преосталог наслеђа, мислим на све катаклизме и све одисеје које је наша културна баштина прошла с обзиром на несрећну историју и на све што се дешавало у прошлости српског народа и у његовом окружењу. Свечани чин који данас треба овде да обавимо је заправо последњи акорд у програму обележавања јубилеја 150 година заштите споменика културе. Мени је посебно мило и драго што се то управо догађа у Смедереву.

реву, у граду који је у последњем десетлећу у ових последњих 150 година, или можда мало већем периоду, учинио такав искорак који је достојан сваког дивљења. Искорак у смислу новог односа у заштити споменика културе и искорак у смислу приближавања споменика културе савременој свести која постоји у овој средини. Велики удео у свему томе дале су управо личности које су награђене повељама и медаљама, али мислим да је стожерна установа у читавом том покрету који се овде догађа била и остала институција под чијим се кровом данас налазимо, а то је Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево. Његовим оснивањем и подршком коју је он имао овде, у Смедереву, управо од људи који овде седе и који ће данас с радошћу и са узбуђењем примити ова признања, кренуло је све позитивним смером. Та установа је постала синоним новог односа према заштити споменика културе, синоним заштите Тврђаве као једног изузетног подвига с којим се може поносити не само смедеревски крај, не само ово подручје Србије, него и читава наша Република, јер то што је урађено на Деспотовој тврђави и што је урађено на заштити других споменика заслуга је овог младог, полетног и амбициозног колектива, добро вођеног, колектива стручњака који су отвореног срца и широке душе веома успешно радили, али врло повезани са колегама из других завода, па морам отворено да Вам кажем и са колегама из Републичког завода. Ја ту своју радост и то своје узбуђење дубоко осећам данас, јер сам више него дирнут тиме што ми је указана част да као представник Републичког завода доделим јубиларне спомен медаље. Тиме што ћу ја учинити никако не означава завршетак обележавања овог јубилеја. То би могло да се каже само у формалном смислу речи. Овим свечаним чином означавам почетак једног новог полета, новог ентузијазма и заноса који очекујемо од колега из Смедерева, а који се у ствари очекује од свеколике службе заштите споменика културе па и од државе односно од друштвене заједнице, која је последњих година када је показала све оно што може да покаже једна свесна држава, до своје културно наслеђе треба да штити на начин како то последњих година и чини. У свему овоме што изрекох морам да истакнем огромне заслуге Министарства културе Републике Србије, које је заправо почело да отвара нове просторе у заштити споменика културе и да нас све мобилише, не само службу заштите него и све поклонике заштите споменика културе и све радознале средине спремне да се забаве заштитом својих споменика, да нас мобилише и да нас баци у једну ватру којом се тај посао једино може и радити. У том министарству се срећом налази господин Радомир Бегенишић, који је овде присутан, помоћник министра, чији је ресор управо заштита споменика културе. Мислим да оно што је он учинио за ових неколико година, посебно за задњих годину две толико је вредно пажње да ми не можемо то да не истакнемо, јер заправо захваљујући таквим људима који су дубоко схватили смисао заштите споменика културе, ми можемо да очекујемо нове резултате, нове успешне исходе организованог рада на заштити споменика културе, који ће обележити

ово ново историјско поглавље, које почиње завршавањем једног и по века заштите споменика културе у Србији. Ја му лично захваљујем, а надам се да делим мишљење свих колега овде у Смедереву и читавог низа људи који познају његову приљежност не само задњих година, већ у читавом низу протеклих година, пошто је он радио на овим пословима не само у оквиру Министарства културе већи у оквиру Републичке заједнице културе и пређашњем Републичком секретаријату за културу. Ја му од срца благодарим. А сада да извршим своју најпријатнију дужност која ми се у овој години поверила, а то је да доделим јубиларне спомен-медаље трима чиниоцима заштите. То је пре свега Регионални завод за заштиту споменика културе у Смедереву, то је госпођа архитекта Даница Николић и то је челник ове установе господин Новак Јоцовић. О Заводу сам већ нешто рекао, недовољно да би успоставили потпуну представу колико је то једна организована, мобилна и ефикасна институција, чак бих могао рећи до те мере полетна да је често као узор млађим заводима готово недостижна, али бих морао неколико речи да кажем и о лауреатима, односно о индивидуалностима тог Завода, о стручњацима односно о руководећим структурима.

Најпре бих хтео да кажем нешто о **ДАНИЦИ НИКОЛИЋ**. Даница Николић је пре свега диван човек, а кад кажем човек то је велика реч. Она је смисао свог живота схватила једним моралним односом, једном ненаметљивом, тихом активношћу, којом се никада није експонирала, већ је радила приљежно, тихо и инспиративно на свим пословима који су јој били поверени не само у оквиру овог Завода, већ и у другим крајевима ове наше несрћне бивше Југославије. Даница је, треба знати, човек и стручњак који је пружио свој удео у заштити споменика културе у Осијеку и Славонији радеће на заштити српских споменика, а од како је дошла овде у Смедерево она је постала прва личност у изради пројекта, у истраживању споменика и у, разуме се, руковођењу радовима на њиховој заштити. Велики комплекс, велики ансамбл, импозантна споменичка целина као што је то Смедеревска тврђава, где је Даница у сарадњи са својим колегама била централна личност у свом том великим покрету да се што више уради, да се овај велики споменик доведе што пре у долично и достојно стање, постаће синоним њене пожртвоване ангажованости. Њен удео ће се тек открити и спознати кад пође време, јер послови још на том објекту трају, па није једноставно сагледати шта је све урадила, али ја могу да тврдим, пошто сам непосредно практио оно шта је она радила у овом Заводу, да је то на најбољи начин радила и да млађим колегама може да служи као узор. Другим речима, њен удео у заштити Смедеревске тврђаве је егземплиран и то ће за млађе колеге па и за многе друге послужити сасвим сигурно као углед, као пример, и као модел што нам је потребно чинити у анимирању младе генерације у заштити споменика културе.

*Đanići Nikolić медаљу уручује Радомир Степанић, директор
Републичког завода*

О НОВАКУ ЈОЦОВИЋУ доста знам, али га Ви, смедеревци више знате, јер он је овде са Вама свакодневно присутан. Ја га знам као једног занесеног човека, као самородног Динарца, као Дурмиторца који је понео у свом бићу све оно што је здраво када је реч о осећању прошлости, када је реч о традицији, о једном епском схватању живота у минулим временима. То је он на најбољи начин показао и транспоновао управо водећи овај Завод, радећи посао који неизмерно воли и где су његове могућности и његови потенцијали и домашаји доказани у огромном броју прилика. Он је стожерна личност свакако у овом подручју, где се сада у последње време много ради и, разуме се, челик је ове институције и свеколике заштите, он је човек који има изузетне мобилизаторске способности и који свој колектив стално држи у једном трансу, у некој врсти стваралачких вибрација, у некој тензији, у правом заносу, што је веома важно, јер ако то не постоји у заштити као делатности онда ни установа није спремна да уради више него што се од ње може очекивати, а ова установа којом он руководи ради, заправо, тако што стално постоји таква радна атмосфера, што постоји лична и колективна приљежност, што се, дакле, у раду очituје једна изванредна солидарност, једно пожртвовање, што је прва и права одлика ове институције. Мислим да ово знамење, ово одличје, које је добио Јоцовић, на неки начин је истовремено и признање свим људима који су му помогали, који су га бодрили и који су му били главни сарадници. Пре свега, мислим на људе у самом Заводу, посебно на младе људе који га следе и који га, колико знам, необично поштују.

На крају бих желео да кажем да доделити овакво признање директору и установи којом руководи значи да су се годинама потврђивали као изузетно успешни ствараоци који су пружили изванредан допринос у заштити споменика културе у Србији и који су спремни да прођу кроз многа искушења у годинама које су

пред нама и које нас очекују с обзиром на укупно стање наших споменика и амбиције које су на плану њихове заштите очигледне.

А сада ми дозволите да уручим медаље.

Медаље су уручене: РЕГИОНАЛНОМ ЗАВОДУ ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ СМЕДЕРЕВО, НОВАКУ ЈОЦОВИЋУ И ДАНИЦИ НИКОЛИЋ.

МИЛЕТА МИЛИЋ

Поштовани пријатељи Регионалног завода за заштиту споменика културе у Смедереву у име Друштва конзерватора Србије и у своје лично име поздрављам вас и захваљујем се што сте дошли да присуствујете овој свечаности. Друштво конзерватора Србије основано је и ради већ око трдесет година и у то Друштво су учлађени сви стручњаци који раде у заводима за заштиту споменика културе, музејима и другим институцијама које се баве заштитом културног наслеђа Србије. Ово Друштво је своју активност обављало на целом подручју Србије онако како се Србија ширила или сужавала, док је била каква је била. Данас Друштво конзерватора Србије делује на целом простору Србије. Наша је намера да ово Друштво своју активност прошири и на свеукупном српском простору и надамо се да ћемо успети. Већ смо на нашој Скупштини донели одлуку да у Друштво учланимо и све конзерваторе из Републике Српске Крајине и из Републике Српске. Мислим да је то наш задатак, као једне развијене службе која већ дugo траје. Неки заводи и наш Завод ће 1997. прославити 50 година, неки већ славе 30-35 година, ми имамо велико искуство, а ови заводи се тек формирају, негде су мање развијени и ми данас, као друштво и као служба, на том послу радимо веома значајне послове и помажемо им онолико колико је то дужност и нашег друштва и наше Републике.

Друштво конзерватора Србије је кроз своју активност пратило све активности које су се збивале у овој области и онолико колико смо били кадри, а мислим да смо доста учинили и добили смо и изузетна признања, поготово у погледу стручног рада. Друштво конзерватора је организовало низ стручних саветовања, симпозијума и других облика стручног усавршавања, укључује се у акције заједно са Републичким заводом и са другим заводима који на овом пољу обављају те послове. Пошто је господин Станић већ доста тога рекао, ја немам намеру да о сваком од нарађених говорим јер би нам то одузело највише времена. Ја бих само желео да се срдачно захвалим у име Друштва и да им пожелим да их ова Повеља подсећа да буду и даље активни и да помажу и службу и да развијају љубав према заштити културног наслеђа у простору у коме делују.

Повеље су уручене: НАРОДНОМ МУЗЕЈУ ПОЖАРЕВАЦ, РАДИВОЈУ БЛАГОЈЕВИЋУ, МИРОСЛАВУ ЈАНКОВИЋУ, СЛОБОДАНУ ЈОВАНОВИЋУ, ВЛАДИСЛАВУ КАСАЛИЦИ,

ГРАДИМИРУ НИЧОТИ, др ЛЕОНТИЈУ ПАВЛОВИЋУ, ВЕРОЉУБУ РАНКОВИЋУ, МИЛУТИНУ ЦВЕТКОВИЋУ и мр МЛАЂАНУ ЦУЊАКУ.

МИЛУТИН ЦВЕТКОВИЋ

О Заводу за заштиту споменика културе Смедерево, шта да кажем после овога што је рекао господин Станић? Ништа друго сем да пожелим да се са радом настави. Урађено је доста, али сматрам да се може још више урадити. Посебно бих подвукao да се обрати пажња на споменике настале после Другог светског рата, које смо доста запустили. То значи да треба наставити заштиту старих споменика и свих споменика које смо подигли после ослобођења. То можемо, јер смо доказали овим радом до сада.

На крају, још једном се захваљујем.

*Милутину Цветковићу Повељу уручује Милета Милић,
председник Друштва конзерватора Србије*

РАДОМИР БЕГЕНИШИЋ

Даме и господо, културни посленици. Желео бих да најсрдачније честитам добитницима значајних признања у име министра културе госпође Наде Поповић-Перишић и у име Министарства културе. Хвала вам што радите на овом великом послу који јавности није увек доволно познат, али морам вам казати да сви ми који смо на овај или онај начин укључени, кад останемо сами са собом, то нам дâ смирај души да смо урадили нешто што нам припада. Ја ћу искористити овај цењени скуп у овој вредној кући да мало пропагирам 1995. годину као годину културе - "Лепше је са културом". Позивам све вас да својом инвенцијом која није мала, својом преданошћу која је огромна, свак на свој начин креативно допринесе овом послу који нас окупља.

Честитајући овој кући успешан двадесетогодишњи рад морам да кажем да су, у политици коју ће Министарство водити, овакве установе замишљене само као језгро које ће окупљати умне људе који желе да сачувaju наше стварине, који желе да оплоде прави светски дух, да се окупе и то исказују како то најбоље знају и умеју. Политика Министарства, најкраће речено, своди се у овим пословима на дубокој утемељености у прошлости, али и гледања у будућност. Сваки објекат културе, свака црква, сваки манастир, изазов је за генерацију којој припада. Према томе, господо, ви радите послове који припадају генерацији. Одговорност је огромна, али сваки успех весели душу. Некако са капија манастира пучају видици, некако се по томе најбоље сагледава време. Да додам овом, "чувај се странпутица"- рекао би Дучић. Ако по томе будемо гледали време, нећemo погрешити, а Србима је припало као ретко ком да с тих хоризоната гледају време у коме живимо. Све су то мотиви политике Министарства и Владе, где је ипак сагледана ова потреба, али оно што још весели то је да се проширила свест у српском народу како се треба односити према својим упориштима. Нама је упориште хиландарско-сентандрејска вертикалa којa, смем се овде пред вама усудити да кажем, да стоји као драгуљ, добро учвршћена побочним придржачима, који су утврдитељи, а то је национално биће једног народа. Мислим да то ни по какву цену због великих будућих генерација не смемо ни на какав начин девалвирати, јер ће то бити пут на тој вертикали. Свака пукотина мора бити затворена новим драгуљем, с тога и постоји Министарство културе. Има земаља у свету где не постоји Министарство културе. Овде постоји да би се сачували темељи на којима се изграђује национални идентитет. Ово није посао само Министарства ни само службе заштите, већ окосница око које треба да се окупе сви и ови се послови раде на свим могућим пунктовима - пре свега у сарадњи са црквом и другим корисницима културних објекта и та саборност на оваквом објекту потребнија нам је него икад. Ја вас са овог места позивам да на такав начин приступимо овим пословима.

Шта значи година културе за ову област? Ми смо се зарекли да нећemo да нам ни један крст пропадне него ћemo их заштитити као што један спот каже "зар сад да станемо" да га промовишемо. Ово се односи на континуитет који сте ви предвидeli. Слободан сам да кажем да се нисмо обрукали, јер смо 150-годишњицу обележили како доликује и, како видите, из године у годину идемо са новим импулсима. Наш је циљ да себи дозволимо духовну вредност, да изазовемо у сваком од нас сопствено преиспитивање. Гледам овде црквене великодостојнике, па се сетим да када су олтар и трон близу, тада је народ спокојан. Поздрављам све вас, посебно добитнике међу којима су и привредници што је оличење како треба комплетан интелектуалац у свом времену да размишља о овој врсти послана. Драго ми је што су награде добили представници власти, локалне власти, сам сам носилац овог признања, и још се једном захваљујем господину Станчићу, то је нека људска интима која се са собом носи. Позивам вас све да се са вашом памећу отарасимо сваког примитивизма,

да оплодимо дух Немањића, а то је господо био дух љубави, сјаја, чистоте духа. Само је у цеој историји флорентинска породица Медичи могла можда са њима да се упореди. Управо из љубави и тај дух би волели да наставите ви људи од струке, од ума, од добре жеље, а то је у програму "Лепше је са културом". Да сваки пункт сјаји, бљешти од лепоте и љубави према српском националном бићу и духу, то је програм Министарства културе. Ја вас овом приликом позивам да у свом месту пропагирате "лепше је са културом", да својом стваралачком интелигенцијом осмислите сваки споменик културе, сваки објекат. Нема универзалног правила ка-

Радомир Бегенишић обраћа се учесницима

ко се ради. Не дозволимо жабокречину кад је у питању култура и заштита споменика културе као прворазредни задатак. Ми који радимо у бирократији оспособљавамо себе да схватимо да је то прворазредни задатак сваке организоване државе и сваког цивилизованог народа. С тим позивом, господине директоре, ја Вам честитам на овом скупу културних посленика Вашу годишњицу, свима вама још једном најсрдачније честитам и позивам вас на одлучну акцију у име светог посла који нас очекује.

ДУШАН Д. МИТОШЕВИЋ

Драги пријатељи и господо, имао сам част и задовољство увише махова да будем почаствован од овога Завода и да будем позван на скупове ове и сличних врста. Увек су ти скупови били

пуни садржаја, као што је и сама улога рада овог Завода: садржајна, важна и корисна!

На једноме од тих скупова, у еминентном друштву научне елите Србије: неколико академика, научника, професора Универзитета, уметника, архитеката и др., извинио сам се да сам у свом иступању, можда, промашио тему!

Овога пута уверен сам да нећу никако промашити тему ако, бар летимично, бацим поглед, као добронамерни старац и посматрач са стране, на жив, користан и разноврстан рад и улогу овога и свих сличних завода у земљи, почевши код нас од оног Републичког па до овог Регионалног, ствар је јасна.

Без сваке сумње, нашој је генерацији, особито после Другог светског рата и после власти за којом мало ко жали, остало у наслеђе да чувамо и сачувамо наше непогрешиво благо, наше цркве и наше манастире, наше културно наслеђе. Зуб времена је негде нанео, негде оштетио, а негде скоро докрајчио много шта од нашег културног и верског наслеђа, дела наше народне и историјске прошлости, јер су на удару скоро увек биле наше верске светиње, богомоље, цркве и манастири.

Заводи, установе које су себи у задатак ставиле да стопирају, зауставе даље нестајање, понегде и намерно пропадање тога основног елемента наше историје, несумњиво морају бити и остаће у врху, у жижи нашег поштовања и цене!

Данас - када овај Завод, један од најактивнијих у Србији, дели признања и похвале својим сарадницима - у моралној смо обавези, цео српски народ и његова света Српска православна црква, а епархија Браничевска посебно, са пуно права и обавеза да бар делимично резимирамо улогу, рад, успех и резултате његовог сложног стручног и активног колективе стручњака. Историја им то заборавити неће, а у сусрет томе признању које некад споро стиже сучавамо се са два вида тога рада. Један је интелектуални, културно-просветни и састоји се у марљивом раду на оживљавању црквено - просветне улоге. Ту су бројне брошуре, изложбе цркава и манастира, симпозијуми, предавања, изложбе старих икона итд. Све ово оживљава, чува, подмлађује нашу дивну и важну прошлост, продужава век и њима и нама! Нећу да кажем да настоји води у какву и нечију средину, јер смо ми по рангу достигнућима и почецима свог културног рађања далеко испод њих и - изнад њих! Сачувајмо то што имамо и остаћемо велики!

Други вид рада Завода је материјалне природе: бројне интервенције и оправке, враћање живота многим црквама и црквеним објектима, то је најдужа листа, ако би се хтело појединачно набрајати. Подсетићемо само на Манасију, Раваницу, Копорин, Горњак....Ту су се снаге Завода и материјална улога државе, њена финансијска интервенција, у највећој и задивљујућој мери одразили....Хвала им, јер су благовремено схватили да тако хоће наш драги народ и тако треба да буде!

Објективан и разуман посматрач у улози Завода морао би уочити и његову трећу димензију рада. То је чување споменика не само од старења већ и од уништавања. Због краткоће времена указаћу само на неке од њих: у Горњачкој клисури, на теме-

љима манастира Митрополије, где је некад и по историји и традицији било седиште епископа, ловачко друштво из Петровца или Жагубице поставило је темеље за свој дом. У селу Каони, где је некада била црква Св. Николе и седиште епископа Браничевског, неко предузеће је поставило кречану, пећ за печење креча. У једном селу је месна канцеларија дала локацију да приватник подигне пекару испред црквених врата. У другом селу да се темељи ћачке кухиње поставе испред парохијског дома, у трећем да приватник подигне кафанду у делу црквене порте итд.

Хвала вам.

НОВАК ЈОЦОВИЋ

Поштовани пријатељи, најсрдачније свима захваљујем што се одазвасте нашем позиву и учествовасте на овој значајној свечаности, не само за нашу установу и за добитнике ових значајних признања, која нам подарише за 150-годишњицу заштите споменика културе у Србији. Ово је од значаја за цело Смедеревље и Браничево, јер је ово подстицајни чин да сви уложимо више рада, умешности и пре свега добре воље да сачувамо и унапредимо оно што смо убаштили од наших предака за више од једног миленијума рада и стваралаштва на овом нашем простору, да спасемо оно што је преостало и досегло до нашег времена, да предамо у добром стању у аманет долазећим генерацијама.

За Регионални завод ова свечаност има посебан значај, јер смо ушли у двадесету годину деловања и рада као установа. Ова признања на неки начин симболизују оно што смо добро учинили на спашавању наших културних добара, од пионирских послова свеобухватне евиденције, почетних корака валоризације и презентације и на физичком спашавању најугроженијих добара, за што су се срећним околностима стицали услови у материјалном погледу и разумевању бројних чинилаца од којих је зависила и зависи судбина наших културних добара. Само да подсетим на најзначајније послове техничке заштите. Пре свега то су велики послови на Смедеревској тврђави и на бројним објектима у заштићеним урбаним целинама Смедерева, Смедеревске Паланке, Пожаревца, Великог Градишта, на ланцу ваљавица на реци Бистрици и др.

Уложили смо много труда и ангажовања на обнови и презентацији црквених храмова, почев од комплетног конзерваторског третмана средњовековне цркве на Старом гробљу у Смедереву, затим целовите заштите Саборног храма св. Ђорђа у Смедереву, затим брвнара у Селевцу, Смедеревској Паланци и посебно на цркви Покажници, која је поред бројних поправки нашим ангажовањем спашена од започете градње огромне спортске дворане пред самом њеном капијом. На средњовековној цркви манастира Копорин, изведена је комплетна заштита архитектуре и живописа, радили смо на цркви Захвалници у Радовањском лугу, затим на црквама у Великом Градишту, Новом Селу, чуvenом

црквеном комплексу у Крњеву - црква, звонара и стара школа. Обе цркве у Лозовику и Милошевцу, Саборна црква у Пожаревцу, цркве у Малом Црнићу, Смољинцу и Заови, темељно су конзервиране, обављена је комплетна санација цркве манастира Горњака са испосницима.

У заштити црквеног градитељства имали смо и нека немила догађања, као рушење старе школе у манастиру Нимнику, проглашеном споменику културе и најстаријој школској згради у целој Браничевској епархији. Она би се морала обновити. Урађена је, такође, неадекватна додградња торња на цркви у Голупцу.

Провођење бројних техничких мера на великом броју црквених храмова у протеклих 20 година није од значаја само као физичка заштита. То је имало много већи духовни и друштвени значај, нарочито на плану сређивања позитивних односа црквено-власти, чиме су створени услови да се народ слободно окреће цркви и помаже њену обнову.

Неколико изложби које је приредио Регионални завод последњих десетак година имале су на духовном плану изузетан значај. Почели смо са изразито успешном промотивном изложбом покретних икона из старе цркве у Крњеву, после њихове конзервације, прво у Крњеву, затим у Великој Плани, Смедеревској Паланци, Ваљеву, Пожаревцу, уз учешће благопочившег епископа Хризостома и свуда уз пратњу хора Музиколошког института САНУ, са диригентом академиком Димитријем Стефановићем и са извођењем духовне поезије.

Изложба Споменици српског Подунавља иза Косова 1389-1989. г. прва је изложба ове врсте која је интегрално обухватила српско државно подручје од Короглаша до Шишатовца, а изложба Задужбине Немањића - вечност велики је допринос реафирмирању српске духовности и државности. Ова изложба приказана је и у Биљећи за Видовдан 1994. године, за централну прославу Републике Српске.

Ово је само један део доприноса заштити културних добара овог подручја у протеклих 20 година, који су и условили доделу признања за 150-годишњицу.

Најтоплије се захваљујем предговорницима на надахнутим излагањима, а захваљујем и ученицима музичке школе "Коста Манојловић" из Смедерева на изведеном музичком програму.

Припремили:
Верољуб РАНКОВИЋ
Весна БАЈИЋ